

Koonti vaikuttavuuskuvauksista

Sitran toiminta tavoitteessa ”Hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti”

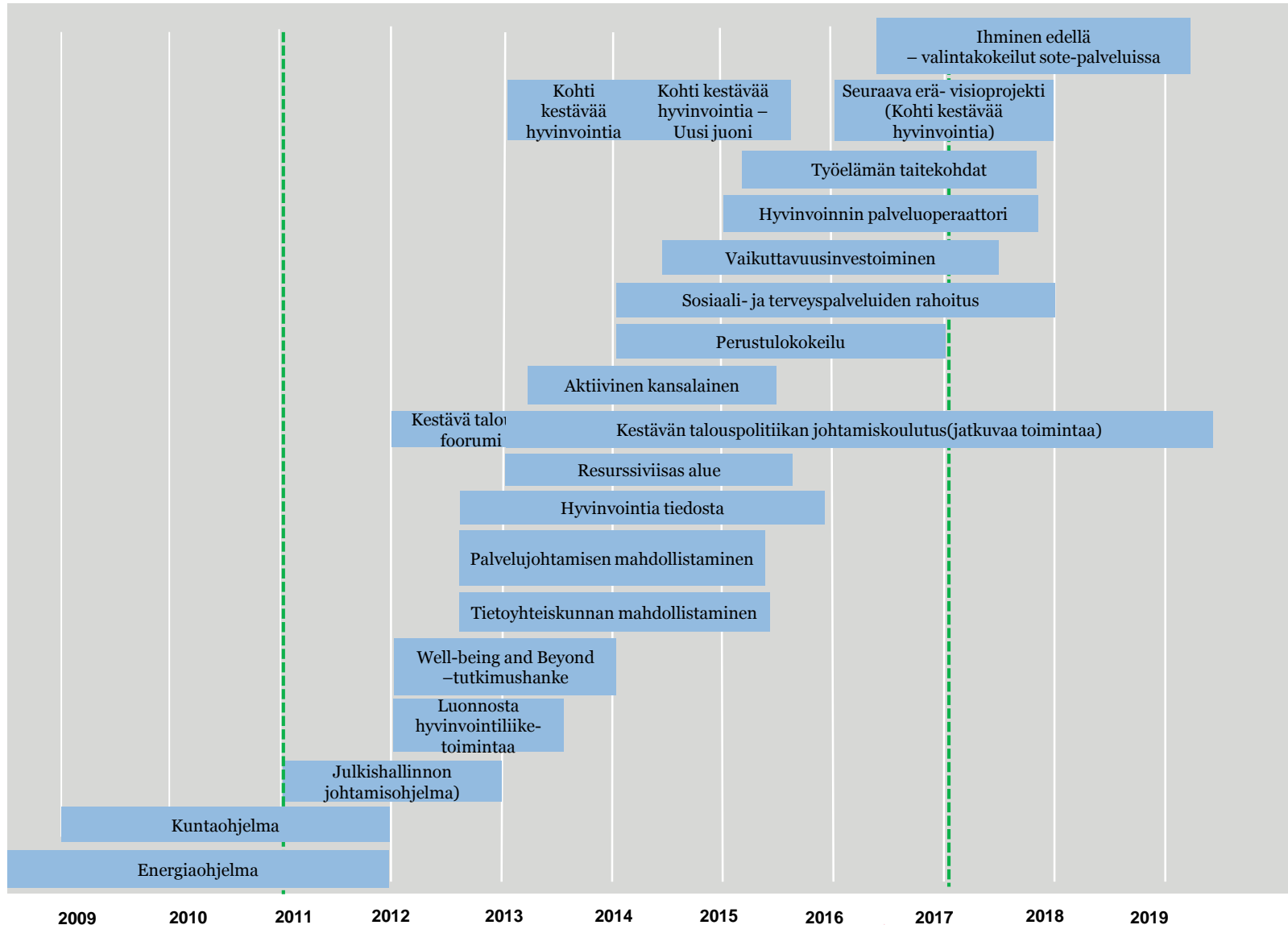
Katri Vataja
johtava asiantuntija, Sitra
katri.vataja@sitra.fi

Pinja Parkkonen
projektikoordinaattori, Sitra
pinja.parkkonen@sitra.fi

Mistä vaikuttavuuskuvauksissa on kyse?

- Tässä kokonaisuudessa kerromme, miten Sitran eri projektit ja hankkeet pyrkivät edistämään Sitran vaikuttavuustavoitetta *Hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti*. Näissä itse tuottamissamme kuvauksissa olemme keskittyneet erityisesti tavoiteketjun viimeiseen askeleeseen - vaikutuksesta vaikuttavuuteen. Kuvauksissa kerromme, miten toimintamme on kytkeytynyt tavoitteeseen.
- Kuvauksissa esitetään esimerkinomaisesti vaikuttavuuden keinoja. Kuvaukset on tuotettu vuoden 2017 aikana Sitran projekteista, jotka ovat olleet elinkaarensa eri vaiheissa.
- On tärkeä huomioida, että projekteja on kuvauksissa tarkastelu yhden Sitran vaikuttavuustavoitteen näkökulmasta. Projekteilla voi olla myös muita tavoitteita, joita kuvauksissa ei ole huomioitu. Yksittäisen projektin näkökulmasta kuvaukset eivät siten ole kokonaisvaltaisia tai kaikki näkökulmat kattavia. Voit tutustua [vaikuttavuustavoitteisiimme](#) verkkosivuillamme.
- Tässä esitellyt kuvaukset loivat pohjaa teorialähtöiselle arvioinnille, jotka ulkopuoliset arvioijat toteuttivat Sitran toiminnasta. Raportti ulkoisesta arvioinnista [Hyvinvoinnin vauhdittaja](#) löytyy verkkosivuiltamme.

Tarkastelussa olevat kokonaisuudet aikajanalla

Vaikuttavuusarvioinnin tarkastelujakso

Ulkoisen arvioinnin toteutus ja Sitran omat kuvaukset

SITRA

**Hyvinvointiin
tartutaan
kokonaisvaltaisesti
–vaikuttavuustavoite**

**Tarkastelussa olevat päätyneet
kokonaisuudet**

1. Kansalaiset ja energiatehokkuus –avainalue (Energiaohjelma)
2. Palveluseteli (Kuntaohjelma)
3. Terveyskioski (Kuntaohjelma)
4. Koukkuniemi2020- hanke (Julkishallinnon johtamisohjelma)
5. Työelämän laadusta tuottavuutta (Julkishallinnon johtamisohjelma)
6. Luonnosta hyvinvointiliiketoimintaa -avainalue
7. Palvelujohtamisen mahdollistaminen -avainalue
8. Well-Being and Beyond –tutkimushanke
9. Tietoyhteiskunnan mahdollistaminen -avainalue
10. Hyvinvointia tiedosta -avainalue
11. Resurssiviisas alue -avainalue
12. Aktiivinen kansalainen -avainalue
13. Perustulokokeilu -projekti

Kansalaiset ja resurssitehokkuus-avainalue (Energiaohjelma)

Hyvinvointinäkökulma kytkeytyy erityisesti ohjelman painopisteeseen Kansalaiset ja energiatehokkuus. Hankkeilla pyrittiin vaikuttamaan ihmisten valintoihin, jotka koskevat energian käyttöä, ja sitä kautta edistää energian säästöä. Toimeenpanemisessa haluttiin pitää ihminen keskiössä: jotta energiatehokkuus-hankkeissa onnistuttaisiin, on teknisissä hankkeissa otettava huomioon ihmiset ja heidän käyttäytymisensä.

Kestävän elämäntavan edistäminen ja siihen liittyvien valintojen helpommaksi tekeminen tukee Sitran vision kokonaisvaltaista hyvinvointiajattelua. Kansalaiset ja energiatehokkuus -avainalueella hyvinvoinnin lähteinä nähtiin kansalaisten osallisuus, merkityksellinen tekeminen, arjen ja elämänhallinta sekä henkinen hyvinvointi, jota kestävät valinnat voivat tukea.

Energiaohjelman visiona oli ”Vähenevällä yksilöiden ja yhdyskuntien energiankäytöllä kasvavaa hyvinvointia ja uutta liiketoimintaa”.

Kytös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Kokonaisvaltainen hyvinvointi edellyttää hyvinvointitarpeiden syvällistä ymmärrystä ja sellaisten kannustimien ja ratkaisujen kehittämistä, ettei ihmisten tarvitsisi kokea tekevänsä uhrauksia omaksuessaan kestävämpiä elämäntapoja. Kestävään hyvinvointiin perustuvaa elämäntapaa on ohjelmassa edistetty erilaisin, eri tasoille kohdistuvin toimenpitein.

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Ihmiset tekevät arjessa runsaasti valintoja, joilla voi olla pitkällä aikavälillä hyvinvointia heikentäviä vaikutuksia. Arjen kuormittavuutta lisää epäsuhta vaatimusten (esim. ympäristöystävällisyys) ja toimintamahdollisuuksien (esim. palvelut, valinnat, kannustimet) välillä. Energiaohjelmassa kehitettiin malleja ja palveluja sekä tarjottiin helposti sovellettavaa tietoa, jotta ilmastoystävälliset valinnat olisivat helppoja ja haluttavia. Tavoitteena oli luoda suomalaisille kuluttajille mahdollisuuksia järkevien energiaratkaisujen käyttöönottoon ja auttaa heitä muuttamaan elämäntapansa vähähiiliseksi.

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

Ihmisiä haluttiin kannustaa energian säästämiseen ja pyrittiin luomaan heille mahdollisuuksia järkevien ja energiatehokkaiden ratkaisujen käyttöönottoon. Kansalaiset ja energiatehokkuus-alueella kehitettiin ja kokeiltiin toimivampia ja kannustavampia rakenteita ja käytäntöjä.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Energianeuvonnan järjestäminen Suomessa; Energiaportinvartijoiden koulutus Peloton-hankkeessa

Pilotit ja kokeilut

Tammelan täydennysrakentamisen pilottiprojekti, ECO2-hanke Tampereella

Tuotettu tieto ja näkemys

Tuettu eri organisaatioita kansalaisten energiavalistustyössä tai joissa tuotettiin ja levitettiin energian säästöön liittyvää tietoa. Portinvartijat – julkaisu; Pieni suuri energiakirja; Valomerkki-kirja

Brändäys

Peloton-hanke

Palveluseteli-hanke (Kuntaohjelma)

Palveluseteli-hankkeessa edistettiin kansalaisten valinnanvapautta ja vaikutusmahdollisuuksia sosiaali- ja terveystalvissa. Sitra selvitti palvelusetelien käyttöä muun muassa Helsingissä, Ylöjärvellä ja Kuusamossa.

Pilottihankkeissa luotiin hyviä käytäntöjä ja yleistettäviä malleja palvelusetelin toteutuksesta. Hankkeessa tarjottiin kansalaisille mahdollisuus osallistua palvelusetelin kehittämiseen sosiaalisen median kautta. Keskeistä oli tiedon avoimuus ja sen jakaminen. Hankkeessa oli mukana vanhuspalvelut, vammaispalvelut, päivähoido, suun terveys sekä perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido.

Palveluseteli-hanke oli osa Sitran Kuntaohjelmaa. Kuntaohjelmassa kehitettiin kuntapalvelujen tuottamismalleja vastaamaan väestön ikääntymisen, alueellisen eriytymisen ja työvoimapulan asettamiin haasteisiin, jotta kuntalaiset saisivat jatkossa entistä parempaa palvelua, parhaalla mahdollisella tavalla järjestettynä. Kokoamalla kansallisesti muutosvoimaiset kuntatoimijat yhteistyöhön Kuntaohjelma edisti muutosta, joka on johtanut kuntien palvelurakenteiden uudistumiseen, toiminnan tehostumiseen ja kuntalaisten valinnan- ja vaikutusmahdollisuuksien paranemiseen.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalveisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Sitran Palveluseteli-hanke toi voimakkaasti esille tasa-arvoa korostavan hinnoittelumallin, niin sanotun hintakattomallin. Palveluseteli-hanke muutti osaltaan kansalaisten asennoitumista myönteiseksi valinnanvapautta kohtaan.

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Palveluseteli parantaa sosiaali- ja terveystalvujen saatavuutta, purkaa jonoja, monipuolistaa palvelutuotantoa sekä edistää kuntien ja yksityisten palvelutuottajien yhteistyötä. Se selkeyttää ja nopeuttaa asiakkaan hoitoon pääsyä. Asiakkaalle palveluseteli voi tarkoittaa lyhempää jonotusta ja yhteiskunnalle kustannussäästöjä ja tehokkaampaa toimintaa.

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

Palveluseteli lisää asiakkaan valinnanmahdollisuuksia terveydenhoidossa. Palveluseteliä käytettäessä asiakas voi itse valita palveluntuottajan omien mieltymystensä ja tarpeidensa mukaisesti.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Palveluseteli

Pilotit ja kokeilut

Palvelusetelin alueelliset kokeilut

Tapahtumat

Sitra järjesti korkeantason seminaarin terveydenhuollon tulevaisuudesta, jossa pääpuhujana oli sähköisen terveydenhuollon pioneeri ja huippuututkija Eric Topol (9/2013). Lisäksi järjestettiin palvelusetelipäivät, kansalaiskeskusteluja ja opintomatkoja.

Ohjelmistot ja verkkoalustat

Kansalaiskeskustelu palvelusetelin kehittämiseksi Facebook-sivulla. Kahden vuoden aikana yli 40 000 ihmistä seurasi ja osa osallistui aktiivisesti keskusteluun.

Terveyskioski (Kuntaohjelma)

Terveyskioskitoiminnan kehittäminen oli osa Sitran Kuntaohjelmaa. Terveyskioski mahdollistaa perusterveydenhuollon palvelurakenteiden uudistamisen, riskiryhmien aikaisen tavoittamisen ja asiakas- ja työtyytyväisyyden parantamisen.

Terveyskioskihankkeilla testattiin ja tutkittiin yhteistyössä kaupunkien ja Tampereen yliopiston kanssa Yhdysvalloista lähtöisin olevaa Retail Clinic – konseptia, jossa asiakaslähtöisiä matalan kynnyksen terveyspalveluja tarjotaan luontaisten asiointipisteiden läheisyydessä kauppakeskuksissa. Mallia sovellettiin Suomen oloihin ja toimintaa kehitettiin ja kokeiltiin Ylöjärven, Lahden ja Kotkan terveyskioskeissa.

Terveyskioskissa yhdistyvät pienen yksikön ja suppean hoitajatasoisen palveluvalikoiman edut, jotka mahdollistavat uudenlaisen kustannushallinnan. Esimerkiksi Ylöjärvellä terveyskioski on parantanut palveluiden saatavuutta tuomalla yhden palvelupisteen lisää kunnan palvelukokonaisuuteen. Kuntaohjelman aikana terveyskioskitoiminta vakinaistettiin osaksi kokeilukaupunkien perusterveydenhuoltoa. Tämän lisäksi terveyskioskeja toimii useilla muilla paikkakunnilla.

Kuntaohjelmassa kehitettiin kuntapalvelujen tuottamismalleja vastaamaan väestön ikääntymisen, alueellisen eriytymisen ja työvoimapulan asettamiin haasteisiin, jotta kuntalaiset saisivat jatkossa entistä parempaa palvelua, parhaalla mahdollisella tavalla järjestettynä.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi	Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen	Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta
<p>Terveyskioski-palvelulla uudistettiin perusterveydenhuollon palvelurakenteita – se mahdollistaa kunnalle kustannustehokkaan palveluiden tuottamisen tavan, joka tähtää ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon. Terveyskioskin toimintamallia sekä kokeilu- ja tutkimushankkeiden tuloksia levitettiin kuntapäätäjille.</p>	<p>Terveyskioski tuo perusterveydenhuollon palvelut kansalaisten lähelle sinne, missä ihmiset liikkuvat arjessa (esim. kauppakeskuksiin) ja mahdollistaa terveyspalveluiden käyttämisen arkisten asioiden yhteydessä ilman ajan varausta. Sen myötä hakeutuminen perusterveydenhuollon piiriin helpottuu. Tämä tukee kansalaisia arjessa selviytymisestä.</p>	<p>Yksilön kannalta perusterveydenhuollon saavutettavuus paranee terveyskioskien ansiosta.</p>
Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja	Esimerkkejä toiminnoista	
 Konseptoitu toimintamalli	Yksilön kannalta perusterveydenhuollon saavutettavuus paranee terveyskioskien ansiosta.	
 Pilotit ja kokeilu	Terveyskioskitoimintamallin kokeilut Ylöjärvellä, Lahdessa ja Kotkassa	
 Tapahtumat	Sitra järjesti korkeantason seminaarin terveydenhuollon tulevaisuudesta , jossa pääpuhujana oli sähköisen terveydenhuollon pioneeri ja huippututkija Eric Topol (9/2013). Lisäksi Terveyskioski-konsepti oli mukana Kuntamarkkinoilla ja useissa muissa seminaareissa.	
 Tuotettu tieto ja näkemys	Terveyskioskitoimintamallin kokeilut Ylöjärvellä, Lahdessa ja Kotkassa	

Koukkuniemi 2020-hanke (Julkishallinnon johtamisohjelma)

Tampereen kaupunki ja Sitran Julkishallinnon johtamisohjelma toteuttivat osana Tampereen kaupungin palvelujärjestelmän uudistamista kehittämishankkeen Koukkuniemen palveluiden ja vanhainkotialueen kehittämiseksi. Koukkuniemi 2020 -kehittämishankkeessa tavoitteena oli uudistaa palvelutuotantoa ja johtamista Koukkuniemen alueella sekä edistää asiakkaiden ja työntekijöiden tyytyväisyyttä.

Hankkeessa palveluhankinnan ja johtamisen kehittäminen kytkettiin laajasti koko Tampereen kaupungin vanhustenhoidon uudistamiseen. Sen aikana uudistettiin hankintamenettelyjä, kehitettiin johtamista ja perustettiin yhteiskunnallinen yritys Koukkuniemen alueelle. Yhteiskunnallinen yritys toimii markkinatalouden ehdoin, mutta sen erityispiirteeseen kuuluu voiton ohjaaminen toiminnan kehittämiseen ja laajentamiseen eli suoraan yhteiskunnallisen hyvän lisäämiseen.

Julkishallinnon johtamisohjelmassa keskityttiin kuntien ja valtionhallinnon kehittämiseen. Alueen lukuisissa hankkeissa luotiin malleja uudentalaiselle, osallistavalle johtamiselle ja uusille toimintatavoille. Uusia toimintatapoja kokeiltiin käytännössä ja hankkeissa tehtiin yhteistyötä yli sektorirajojen. Palveluiden kehittämisessä korostui asiakkaiden ja palveluntuottajien välinen vuorovaikutus.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Yhteiskunnallisen yrityksen tavoite on yhteiskunnallisen hyvän tuottaminen. Yrityksen toiminnan vaikuttimena on yhteiskunnallisten tavoitteiden toteuttaminen. Koukkuniemi 2020 –hankkeessa pilotoitiin asiakaslähtöistä toimintamallia vanhustenhoidossa.

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

Koukkuniemen yhteiskunnallinen yritys on henkilökunnan omistama. Henkilökunta voi tässä mallissa vaikuttaa työnsä sisältöön ja organisointiin entistä enemmän. Koukkuniemi 2020 –hankkeessa palveluita kehitettiin vanhusten tarpeisiin. Alueella sijaitsevia vanhainkotosastoja muutettiin vähitellen tehostetun palveluasumisen yksiköiksi ja alueen rakennuskantaa uudistettiin vastaamaan nykyaikaisia asumisen ja hoivan tarpeita.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Yhteiskunnallisen yrityksen toimintamalli

Pilotit ja kokeilut

Koukkuniemi 2020-pilotti

Tapahtumat

Työpajoja

Työelämän laadulla tuottavuutta -hanke (Julkishallinnon johtamisohjelma)

Työelämän laadulla tuottavuutta (LATU) -kehittämishankkeessa paneuduttiin työelämän laadun ja tuottavuuden yhdistämiseen kuntaorganisaatioissa. Hankkeessa osoitettiin, että kokonaisvaltaisella henkilöstölähtöisellä työn kehittämällä on mahdollista saada aikaiseksi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia ja samalla kun työn mielekkyys ja työelämän laatu paranee. Hanke toteutettiin vuosina 2011-2013 yhdessä Lieksan, Hollolan, Punkalaitumen, Maskun ja Siikajoen kuntien kanssa.

Hankkeessa luotiin yhdessä kuntien kanssa LATU-toimintamalli, jossa hyvällä johtamisella ja esimiestyöllä mahdollistetaan asiakas-, työelämä- ja henkilöstölähtöinen oman työn tavoitteellinen kehittäminen. Lähtökohta oli se, että tuloksellisuutta ja tuottavuutta ei kehitetä laatua huonontamalla tai toimintakapasiteettia vähentämällä. Toimintamallia pilotoitiin kaikissa viidessä kuntaorganisaatiossa hankkeen aikana kaksi kertaa.

Tuloksellisuuden ja tuottavuuden jatkuva kehittäminen siirtyi hankkeen aikana osaksi kuntien normaalia arkea ja henkilöstölähtöinen kehittäminen on jatkunut kunnissa myös hankkeen päättymisen jälkeen. Toimintamallin pilotoinnin yhteydessä kehitettiin työkalut, jotka mahdollistavat toteutettujen kehittämistoimenpiteiden taloudellisen vaikuttavuuden arvioinnin ja seurannan. Toimintamallia levittää [KunTeko 2020](#) -hanke, joka on kunta-alan työntekijäjärjestöjen ja Kuntatyönantaja KT:n yhteinen hanke,

Hanke oli osa Julkishallinnon johtamisohjelmaa. Ohjelmassa keskityttiin kuntien ja valtionhallinnon kehittämiseen. Alueen lukuisissa hankkeissa luotiin malleja uudentalaiselle, osallistavalle johtamiselle ja uusille toimintatavoille. Uusia toimintatapoja kokeiltiin käytännössä ja hankkeissa tehtiin yhteistyötä yli sektorirajojen. Palveluiden kehittämisessä korostui asiakkaiden ja palveluntuottajien välinen vuorovaikutus.

Kytkös Hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

LATU-toimintamallin ytimessä on kunnan henkilöstön oman innovatiivisuuden, ideoiden ja uusien ajatusten hyödyntäminen tuloksellisuuden ja tuottavuuden kehittämisessä. Jokainen työntekijä on oman työnsä paras asiantuntija ja uudistaja. Hankkeen avulla kunnan työntekijät saivat äänensä kuuluviin ja pääsivät vaikuttamaan oman työyhteisönsä asioihin. Hankkeessa kehitettiin myös kuntien johtamisen toimintamalleja ja tuottavuutta menetelmillä, jotka lisäsivät henkilöstön työhyvinvointia.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

LATU -toimintamalli ja sitä tukevat työskentelymenetelmät ja työkalut.

Pilotit ja kokeilut

Toimintamallia pilotoitiin Lieksan, Hollolan, Punkalaitumen, Maskun ja Siikajoen kuntaorganisaatioissa

Tuotettu tieto ja näkemys

[Tuottavuutta laatua parantamalla?](#) –LATU-hankkeen arviointiraportti, [Lupa tehdä toisin](#) -julkaisu

Ohjelmistot ja verkkoalustat

[Lupatehdatoisi.fi](#) -portaali

Luonnosta hyvinvointiliiketoimintaa-avainalue

Luonnosta hyvinvointiliiketoimintaa -avainalue vastasi kestävän hyvinvoinnin haasteisiin ja mahdollisuuksiin 1) lisäämällä tietoisuutta luonnon todennetuista terveys- ja hyvinvointivaikutuksista sekä 2) kiihdyttämällä luontolähtöisten palveluiden ja palveluliiketoiminnan syntyä. Sitran tehtävänä oli nostaa esiin uusia palveluideoita, tulevaisuuskuvia ja liiketoiminnan kasvumahdollisuuksia sekä vauhdittaa eri alojen toimijoiden yhteistyötä ja toteuttaa kokeiluja.

Avainalueella tuotetuissa uusissa palveluissa yhdistyvät luonto, moniaistinen palvelukokemus ja teknologia, joiden keskiössä on hyvinvoiva ja vastuullinen ihminen. Kansantaloudellisesti luonnon hyvinvointivaikutuksilla on siten merkittävää taloudellista arvoa ja niiden tuotteistuksessa merkittävää liiketoimintapotentiaalia.

Avainalueella toteutettujen toimenpiteiden ansiosta tietoisuus luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksista on lisääntynyt ja luonnon hyödyntämisen uusiin tapoihin liittyvät konseptit, liiketoimintapotentiaali sekä mahdollisuudet kansainväliseen edelläkävijyyteen ovat tulleet näkyviksi. Toimenpiteiden myötä aihealueen ympärille on syntynyt uusia yhteistyösuhteita ja tiedon jakamisen välineitä, kehittämisen työkaluja sekä uusien palveluiden kehitystoimintaa.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Vihreää hyvinvointia –esite avaa luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksia sekä tarjoaa lukijalle vinkkejä luonnosliikkumiseen. Esitteen ohessa olevalla leikkimielisellä testillä voi selvittää suhtautumistaan luontoon. Esite ja testi osoittautuivat suosituiksi ja ne otettiin osaksi WSOY:n biologian oppikirjaa.

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

Avainalueen aikana kehitettiin vihreän hyvinvoinnin palveluita. Hyödyntämällä luonnon hyvinvointi- ja terveysvaikutuksia voidaan edistää ihmisten hyvinvointia pitkäkestoisesti tuomalla luontoa osaksi rakennettuja ympäristöjä tai edistämällä ihmisten oleskelua luonnossa. Uudet konseptit tarjoavat uusia mahdollisuuksia mm. arjen ja työhyvinvoinnin ylläpitämiseen. Esimerkiksi avainalue edisti viherseinien käyttöönottoa toimistotiloissa ja pilotoi valtakunnallisesti ensimmäisen hyvinvointiluontopolun kehittämistä Vartiosaareen.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Green well-being -konseptit

Tapahtumat

[Luonnon hyvinvointivaikutuksista liiketoimintaa](#) –tilaisuudet, Kasvunvara-työpajat

Pilotit ja kokeilut

Hyvinvointiluontopolun pilotti Helsingin Vartiosaareessa

Tuotettu tieto ja näkemys

Julkaisuja mm. [keskustelupaperi](#) Kestävää hyvinvointia luonnosta, [Maiseman tarina](#) -opas maiseman tuotteistamiseen, [Green Care palveluiden markkinaselvitys](#), Lasten ja nuorten luonto hyvinvointipalvelut –[julkaisu](#), [Testi luonnon hyvinvointivaikutuksista](#), [Tulevaisuuskuvia luontokokemusten hyödyntämisestä](#) –selvitys. Lisäksi [Kasvunvara](#)-työkirja, jolle on ollut kiinnostusta Tanskaa myöten.

Ohjelmistot ja verkkoalustat

Avainalueen toimenpiteillä kehitettiin sosiaalinen verkkoyhteisö www.gcfinland.fi luontoon perustuvan hyvinvointiliiketoiminnan edistämiseen ja tietoisuuden lisäämiseen.

Palvelujohtamisen mahdollistaminen-avainalue

Palvelujohtamisen mahdollistaminen -avainalueen tavoitteena oli kehittää ja tuotteistaa toimintamalleja, joiden avulla voidaan luoda tilannekuva yhteiskunnan eri kansalaisryhmien hyvinvoinnista sekä kehittää hyvinvointipalveluita.

Avainalueella kehitetyt uudet toimintamallit ja työkalut tukevat julkisen sektorin palvelujohtamista, mahdollistamalla palvelutarpeiden ennakoimisen ja palveluiden kohdentamisen entistä paremmin. Palveluprosessit ovat muuttuneet ihmiskeskeisemmiksi, ja ennaltaehkäisy sekä vaikuttavuus korostuvat niitä ohjaavina tekijöinä.

Nuoren tilannekuva -hankkeissa kehitettiin, pilotoitiin ja vakiinnutettiin kaksi toimintamallia syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten tunnistamiseksi ja auttamiseksi: Tajua Mut! -toimintamalli ja Suunta –palvelu.

Tiedolla johtamisen hankkeessa kehitettiin ja pilotoitiin hallinnollisista rakenteista riippumaton konsepti ja malli tiedolla johtamisen edistämiseksi yhdistetyissä sosiaali- ja terveyspiireissä. Sote-tiedolla johtamisen malli kehitettiin tukemaan Sitran tavoitteita saada tasavertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille kansalaisille.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi	Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen	Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta
<p>Tajua Mut! -toimintamalli vastaa kansalliseen tarpeeseen kehittää varhaisen vaiheen moniammatillista yhteistyötä ja tiedonvaihtoa lasten, nuorten ja perheiden tukemisessa. Toimintamalli parantaa lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvinvointia sekä lisää heidän kanssaan työskentelevien ammattilaisten työn vaikuttavuutta.</p> <p>Tajua Mut! –toimintamalli mainitaan vuoden 2017 alussa voimaan tulleen uuden nuorisolain perusteluissa esimerkkinä syrjäytymistä ehkäisevän ja yhteistyöhön perustuvan toimintamalli kehittämisestä.</p>	<p>Suunta-palvelu tarjoaa tukea ja apua nuorille oman elämänsuunnan, opiskelu- tai työpaikan löytämisessä. Palvelu tuo selkeyttä elämän monimutkaisuuteen huomioimalla nuorten haastavat elämän- ja perhetilanteet, aikaa vaativat palvelutarpeet, nuoren oman tavan asioida sähköisillä välineillä ja läsnäolon nuorten omissa yhteisöissä.</p>	<p>Tajua Mut! -hankkeen ja Suunta-yhteistyön tavoitteena oli vähentää lasten ja nuorten syrjäytymistä, lisätä ammattilaisten yhteistyötä ja tarjota henkilökohtainen kanava nuorten yhteydenotoille. Sen avulla nuorille voidaan tarjota yksilöllistä ja asiakaslähtöistä neuvontaa.</p> <p>Sote-tiedolla johtamisen hankkeessa selvitettiin yksilöllisen integroidun sote-huollon kustannuksia ja vaikutuksia.</p>

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja	Esimerkkejä toiminnoista
 Konseptoitu toimintamalli	Tiedolla johtaminen, Suunta-palvelu ja Tajua Mut! –toimintamalli. Tajua Mut!-toimintamallin piirissä on jo noin 100 000 lasta ja nuorta ja sitä käyttää lähes 4000 koulutettua ammattilaista Mikkelissä, Espoossa, Keravalla ja Riihimäellä. Tavoitteena on, että toimintamalli leviää valtakunnalliseksi.
 Pilotit ja kokeilut	Tajua Mut! -toimintamallin pilotointi neljässä kaupungissa, Suunta-pilotointi, Tiedolla johtaminen -pilotti Ekxotessa
 Lakiin vaikuttaminen	Tajua Mut! mainitaan nuorisolain perusteluissa esimerkkinä yhteistyöstä. Yhteistyötä tehtiin OKM:n kanssa nuorisolakiin liittyen. Juridiikkaselvitys tehtiin mallin lainsäädännöllisestä puitteesta.
 Ohjelmistot ja verkkoalustat	Suunta-palvelun verkkopalvelun pystyttäminen. Suunta-palvelu ohjaa nuoria verkossa koulutukseen ja työelämään liittyvissä asioissa. Tajua Mut –tietojärjestelmän lokalisointi Suomeen Hollannista. Tiedolla johtamisen analysoimisen ohjelmiston kehittämien
 Tuotettu tieto ja näkemys	Tajua Mut-käsikirja , arviointiraportit, Sote-tiedolla johtamisen käsikirja, Lasten ja nuorten palvelut 2020, Arvio Uuden-Seelannin palveluverkosta, Katja Klemolan väitös Tiedolla johtamisesta

Wellbeing and Beyond-tutkimushanke

Nopea yhteiskunnallinen murros on nostanut esiin uudenlaisia hyvinvoinnin haasteita, jotka liittyvät erityisesti elämänhallintaan ja henkiseen hyvinvointiin. Sitra toteutti yhdessä New Economics Foundationin (NEF) kanssa kansainvälinen tutkimushankeen, jossa analysoitiin pitkälle kehittyneiden yhteiskuntien uudenlaisia hyvinvointiongelmia ja -mahdollisuuksia nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä.

Hankkeen tavoitteena oli laajentaa nykyistä materiaalista hyvinvointikäsitystä ja –keskustelua tuomalla yhteen tutkijoita, jotka ovat analysoineet hyvinvoinnin psykologisia, sosiaalisia, taloudellisia, organisatorisia, institutionaalisia, poliittisia sekä elinympäristöön liittyviä tekijöitä.

Hankkeen tuloksena syntynyt kirja Well-Being and Beyond: Broadening the Public and Policy Discourse (2014) tarjoaa monta uutta näkökulmaa hyvinvoinnin keskeisiin tekijöihin. Kirjan sisältö voidaan jakaa neljään osaan. Ensimmäinen osa käsittelee henkisen ”koherenssin” merkitystä hyvinvoinnille. Toinen osa korostaa sosiaalisten suhteiden tärkeyttä hyvinvoinnin tekijänä. Kirjan kolmannessa osassa analysoidaan markkinatalouden ja hyvinvoinnin välistä suhdetta. Neljännessä osassa pohditaan politiikan mahdollisuuksia edistää kansalaisten hyvinvointia.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Hankkeessa oli tavoitteena suomalaisen hyvinvointinäkemyspäivittäminen kattamaan myös henkinen ja koettu hyvinvointi. Hankkeessa tuotettiin tietoa siitä, millaiset tekijät vaikuttavat ihmisten arjessaan kokemaan hyvinvointiin ja millaista politiikkaa tarvittaisiin tukemaan hyvää arkea.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Tapahtumat

Kirjan julkistamistilaisuudet Helsingissä ja Lontoossa
Osallistuminen [VOX Helsinki 16](#) -tapahtumasarjaan

Lakiin vaikuttaminen

Elämän ja arjen hallintaan liittyvien taitojen korostaminen uudessa opetussuunnitelmassa OPS 2016

Tuotettu tieto ja näkemys

Kirja Well-Being and Beyond: Broadening the Public and Policy Discourse (2014) ja suomenkielinen [tiivistelmä](#). Esiselvitys hyvinvointi-indikaattoreista

Tietoyhteiskunnan mahdollistaminen-avainalue

Tietoyhteiskunnan mahdollistaminen –avainalueen visiona oli tehdä Suomesta sähköisten palveluiden edelläkävijä. Tavoitteena oli luoda toimintaympäristö ketterämmille sähköisille palveluille sekä edistää yhteisten tietojen käyttöä ja julkisen datan avaamista.

Avainalueella edistettiin kansallisen palveluväylän, yhteisen asiakasrekisterin ja tunnistamisratkaisun toteutusta sekä niitä hyödyntävien uusien palvelujen, kuten tulorekisterin ja sähköisen asunto-osakerekisterin suunnittelua.

Hyvinvointinäkökulmaa käsiteltiin erityisesti kansallisen palveluväylän kokeilussa (KaPa). Palveluväylä on tiedonvälityskerros, joka määrittää miten tietoja välitetään eri tietojärjestelmien välillä. Se kokoaa eri tietolähteissä sijaitsevat henkilö-, terveys- ja rekisteritiedot yhdestä paikasta turvallisesti ja saumattomasti saataviksi. Sen avulla voidaan mm. hyödyntää olemassa olevia tietokantoja uudenlaisten palvelujen tuottamisessa. Sitran KaPa-kokeilu osoitti, että Viron X-Road-ratkaisu sopii sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamiseen.

Sitra toi yhteen julkisen ja yksityisen sektorin toimijat ja edisti hankkeillaan palveluväylän syntyä Suomeen. Palveluväylä toimii ja se on määritelty julkisen sektorin datan vaihdon perustaksi. Sähköinen asiointi lisääntyy esim. tulorekisterin käyttöönoton myötä vuonna 2019. Suomi ja Viro allekirjoittivat maaliskuussa 2017 sopimuksen yhteisestä instituutista, joka kehittää X-Roadia jatkossa.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Palveluväylä –mallissa henkilötiedot, terveystiedot ja viranomaisten rekisteritiedot ovat käytettävissä yhteisen väylän kautta turvallisesti ja saumattomasti tietoa tarvitseville ja siihen oikeutetuille tahoille. Sen käyttö helpottaa useista eri lähteistä kootun tiedon saantia ja käyttöä sekä sujuvoittaa kansalaisten arkea.

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

Palveluväylän yhtenä tavoitteena oli se, että kansalaiset omistavat omat tietonsa ja ottavat enemmän vastuuta omista asioistaan. Palveluväylän avulla yksityishenkilö pääsee omiin tietoihinsa käsiksi palvelunäkymän kautta ja määrätyiltä osilta voi myös päivittää tietojaan. KaPa-hankkeen tuloksena julkisten toimijoiden tietovarannot tulevat kansalaisten ulottuville aiempaa paremmin.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Palveluväylä

Pilotit ja kokeilut

Sitra rahoitti kahta palveluväyläpilottia Espoossa ja Lahdessa. Niissä testattiin Viron X-Road-ratkaisun sopivuutta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa.

Lakiin vaikuttaminen

Lainsäädäntöä pyrittiin muuttamaan niin, että kansalaiset voivat hyödyntää omia tietojaan haluamissaan palveluissa. Tämä johti lainsäädännön tarkistamiseen.

Tuotettu tieto ja näkemys

Selvityksiä mm. palveluväylän tietoturvasta, kustannushyötyanalyysit palveluväylästä ja tulorekisteristä ja gap-analyysi asiakastietokannasta. Lisäksi Sitra selvitti kuinka sähköinen identiteetti ja tunnistautuminen olisi järkevää organisoida kansallisella tasolla.

Ohjelmistot ja verkkoalustat

Kansallinen palveluväylä ja [Suomi.fi](https://www.suomi.fi)-asiointipalvelu ovat käytössä. Kansallinen tulorekisteri otetaan käyttöön vuonna 2019. Sähköinen asunto-osakerekisteri -hanke on yksi Suomen Sipilän hallituksen käynnistämistä kärkihankkeista.

Hyvinvointia tiedosta-avainalue

Hyvinvointia tiedosta –avainalueella edistettiin terveydenhuollon painopisteen siirtymistä sairauksien hoidosta ennaltaehkäisyyn, varhaiseen puuttumiseen ja omasta terveydestä huolehtimiseen. Tavoitteena oli tehdä yksilöstä aidosti osa terveysyhteisöä.

Ihmisen arkeen tuotiin käyttäjäystävällisiä sähköisiä omahoitopalveluja, jotka tukivat yksilön ja hänen läheistensä hyvinvointia ja terveyttä.

Avainalueella kehitettiin omahoito- ja genomitietoon perustuvia digitaalisia palveluita kansalaisille elämän eri vaiheissa sekä toimintamalleja terveyden edistämiseen ja sairauksien ehkäisemiseen. Kokeiluhankkeissa omat terveys- ja hyvinvointipalvelut saatettiin kansalaisten omaan hallintaan oman terveystilin kautta. Uudet palvelut integroitiin terveydenhuollon arjen toimintaan.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Avainalue loi uusia toimintamalleja julkiselle sektorille. Esimerkkejä uusista toimintamalleista ovat virtuaaliklinikka ja kansallinen genomistrategia. Kansallinen genomistrategia mahdollistaa henkilökohtaisen genomitiedon selvittämisen ja yksilöllisesti kohdennetun täsmähoidon kehittämisen. Genomistrategian hyväksyminen johti päätökseen genomikeskuksen perustamisesta.

Virtuaaliklinikka-toimintamalli hyväksyttiin osaksi Sipilän hallituksen digitalisaatio-kärkihanketta. Sen kehittämistä on jatkettu STM:n rahoittamassa ODA-hankkeessa (omahoidon digitaaliset arvopalvelut). Virtuaaliklinikka-konsepti luo pohjan omahoidon kansalliselle toimintamallille.

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Avainalueen aikana kehitettiin uusia digitaalisia terveys- ja hyvinvointipalveluita, kuten virtuaaliklinikka. Nämä sovellukset helpottavat ihmisten arkea ja tuovat palvelut helpommin yhä useampien saataville. Sähköiset ratkaisut tehostavat terveydenhuollon toimintaa ja säästävät asiakkaan sekä ammattilaisen aikaa – asiakkaalla on mahdollisuus hallita omia tietojaan.

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

Ihmisten arkeen tuotiin käyttäjäystävällisiä sähköisiä omahoitopalveluita, jotka tukevat yksilön ja hänen läheistensä hyvinvointia ja terveyttä. Esimerkkejä käyttäjäystävällisistä palveluista ovat Minunterveyteni.fi, lääkärin etäkonsultaatio, sähköinen äitiyskortti ja YTHS:n tarjoamat omahoitopalvelut. Kardiokompassi –työkalu helpottaa oman perinnöllisen sydän- ja verisuonitautiriskin arviointia.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Genomistrategia, Health Tuesday, Virtuaaliklinikka, Well-being Booster, Health 2.0, Uusi genomiikan opintojakso lääkäriopiskelijoille/Helsingin yliopisto

Pilotit ja kokeilut

Sähköinen äitiyskortti

Kilpailu

Gesundheit-kilpailu, App4Finland-kilpailu

Ohjelmistot ja verkkoalustat

Avainalueella kehitettiin muun muassa seuraavia sovelluksia: Auria-tietopalvelu, W2e-palvelu, Etäkonsultaatio/YTHS, HRI-palvelu/open data, Kardiokompassi-työkalu oman perinnöllisen riskin arviointiin

Resurssiviisas alue -avainalue

Sitra ja Jyväskylän kaupunki kehittivät Kohti resurssiviisautta -yhteishankkeessa vuosina 2013–2015 alueellisen resurssiviisauden toimintamallin. Sen avulla kaupungit ja kunnat voivat edistää luonnonvarojen viisasta käyttöä ja luovat edellytyksiä kestäväälle hyvinvoinnille sekä tulevaisuuden menestykselle.

Keväällä 2015 toimintamallia pilotoitiin Forssassa, Lappeenrannassa ja Turussa laatimalla kullekin kaupungille resurssiviisauden tiekartat. Resurssiviisauden toimintamallin avulla kaupungit ja kunnat vahvistivat aluetaloutta ja työllisyyttä, loivat yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä paransivat asukkaiden hyvinvointia.

Avainalueen näkökulmana oli kaupungit ja alueellinen taso, koska kaupungit ovat tärkeitä toimijoita resurssiviisauden toteuttajina ja niillä on keinot ja intressi lisätä asukkaiden hyvinvointia. Osana Sitran ja Jyväskylän kaupungin hanketta toteutettiin kaupunkilaisten ehdottamia käytännön kokeiluja sekä pilotteja liittyen mm. [ruokahävikin vähentämiseen](#), [liikenteeseen](#) ja [asumiseen](#).

Avainalueen päätteeksi Jyväskylä sitoutui kunnianhimoisiin ilmasto- ja kiertotaloustavoitteisiin ja otti resurssiviisauden strategiansa kärjeksi.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi	Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen	Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta
<p>Avainalueen yksi keskeisistä tavoitteista oli osoittaa resurssiviisauden taloudelliset, sosiaaliset ja ekologiset hyödyt. Avainalueella luotiin malleja näiden hyötyjen ottamiseksi päätöksenteon perustaksi, mm. resurssiviisautiekartassa ja Jyväskylän kaupungin strategian toimeenpanossa.</p> <p>Sitra tilasi laskelmat yhdeksän resurssiviisaan toimenpiteen mahdollisista vaikutuksista Jyväskylän seudulla. Laskelmia hyödynnettiin päätöksenteon tukena.</p>	<p>Avainalueessa pyrittiin havainnollistamaan resurssiviisauden hyötyjä käytännön kokeiluilla ja siten kannustamaan kansalaisia kestävämpiin elämäntapoihin. Esimerkiksi Resurssiviisas asuminen –hankkeessa pilotoitiin taloyhtiön keinoja siirtyä resurssiviisautteen ilman isoja investointeja. Tulevaisuuden kotitalous –hankkeessa laadittiin kokeiluperheille tiekartta kestävämpään elämäntapaan ja kokeiltiin siihen kuuluvia ratkaisuja käytännössä.</p>	<p>Kokeilukulttuuri ja asukkaiden osallistuminen olivat keskeisessä roolissa avainalueen toiminnassa. Esimerkiksi lähiruokataksi-kokeilussa asukkaat saivat lähialueen tuottajien tuotteet vaivattomasti kotiovelle. Kokeilu toi lähiruokan helposti kuluttajien ja paikallisten asukkaiden saataville. Se lisäsi kysyntää lähellä kasvatetuille tuotteille ja vähensi pitkiä kuljetusmatkoja.</p>

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja	Esimerkkejä toiminnoista
 Konseptoitu toimintamalli	Kestävien kaupunkien FISU-verkosto (Finnish Sustainable Communities), jonka toimintaa koordinoi Fisupalvelukeskus. Dokumentoitu tiekarttaprosessi ja toimeenpano-ohje, alueelliset resurssivirratt –malli
 Pilotit ja kokeilut	Hankkeen aikana Jyväskylän seudulla toteutettiin 14 käytännön kokeilua (mm. tähdelounas), joiden tavoitteena oli säästää luonnonvaroja, mahdollistaa kestäviä elämäntapoja ja lisätä hyvinvointia. Tulevaisuuden kotitalous –hankkeen kokeilut perheiden arjessa.
 Lakiin vaikuttaminen	Jyväskylän kaupungin strategiatyö
 Tuotettu tieto ja näkemys	Avainalueella määriteltiin ja laskettiin resurssiviisauden alueelliset indikaattorit, Tähdelounas-opas , Taloudellisen vaikutusten arviointi

Aktiivinen kansalainen-avainalue

Aktiivinen kansalainen – kaiken ikäisenä -avainalueella Sitra keskittyi ikäihmisten kansalaisvaikuttamisen ja päätöksentekoon osallistumisen tukemiseen, itsenäistä suoriutumista tukevien palveluiden kehittämiseen ja työhön osallistumisen ja vapaaehtoistyön mahdollistamiseen.

Avainalue vei eteenpäin systeemistä muutosta, joka vahvistaa ikäihmistä toimimaan aktiivisena ja hyvinvoivana kansalaisena. Avainalueella tuettiin asennemuutosta tuomalla esiin uusinta tietoa ikääntyvän yhteiskunnan ilmiöstä ja ikääntymisprosessista sekä korostettiin ikääntyneiden ihmisten voimavaroja.

Keskiossa olivat ikääntyvät ihmiset ja heidän läheisensä, jotka osallistuvat yhteisen hyvän edistämiseen ja ottavat vastuuta omasta ja läheisten hyvinvoinnista. Avainalueella kehitetyt ja käyttöönotetut toimintamallit ja -tavat lisäävät kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa omassa elämässään itseään koskevaan päätöksentekoon ja vahvistavat heidän valinnanvapauttaan erityisesti hyvinvointipalveluissa ja niiden tarvetta arvioitaessa.

Yhteistyötä tehtiin muun muassa Turun ja Tampereen kaupunkien ja Eläkeläisliittojen etujärjestö Eetu ry:n kanssa.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Avainalue lisäsi tietoutta vanhusneuvostojen tarpeellisuudesta demokraattisissa prosesseissa. Ikäihmisten kuulemisen ja vaikuttamisen keinoja edistettiin osana kunnallista päätöksentekoa mm. vanhusneuvostojen toimintatapoja ja –malleja kehittämällä ja palvelu- ja asiakasohjausta vahvistamalla niin, että ikäihmiset toimivat vaikuttajina ja omien palveluiden kehittäjinä ja asiantuntijoina.

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Avainalueella selvitettiin ja lisättiin tietoa eläkeläisten työllistämisestä ja työhön osallistumisesta, ja eläkkeellä työskentelemisen mahdollisuuksista sekä vapaaehtoistyöhön osallistumisesta.

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

Avainalueella tutkittiin ”Raha seuraa asiakasta” –toimintamalleja, joilla lisätään ikäihmisten palvelujen tuottavuutta, kustannusten ja hinnoittelun läpinäkyvyyttä, kannustetaan omaehtoiseen palvelujen järjestämiseen sekä tuetaan ikäihmisten itsenäistä kotona suoriutumista.

Palvelutori-toimintamalli tuo yksilöllisiä ratkaisuja ikä-ihmisille. Se on iäkkäille ja heidän omaisilleen tarkoitettu päivittäinen ohjaus- ja neuvontapalvelu, joka auttaa löytämään ratkaisuja itsenäiseen ja mielekkääseen elämään. Olennaista on kunkin palveluntarvitsijan yksilöllinen tilanne ja tarve, oli kysymys sitten terveyteen, asumiseen tai vaikkapa harrastustoimintaan liittyvä. Jokaiselle ihmiselle tarjotaan juuri hänelle sopivaa palvelua – ilman palveluntarjoajan erottelua julkiseen, yksityiseen tai kolmannen sektorin toimijaan.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Palvelutori/lähistori-toimintamalli

Pilotit ja kokeilut

Henkilökohtaisen budjetin kokeilu Tampereella

Ohjelmistot ja verkkoalustat

Munpalvelut.fi –digitaalinen palvelutori

Lakiin vaikuttaminen

Esitettiin systeemiseen muutokseen tarvittavia konkreettisia lainsäädäntömuutoksia ja listat tarvittavia lainsäädäntömuutoksista

Perustulokokeilu –hanke

Sitra oli mukana Kelan johtamassa, eri tutkimuslaitoksien edustajista koostuvassa ryhmässä, joka teki selvitystyötä siitä, miten perustulokokeilu kannattaisi toteuttaa.

Sitra oli hankkeessa mukana tarjoamalla konsortiolle omaa osaamistaan yhteiskunnallisten muutostrendien ennakoinnissa. Osana selvityshanketta Sitra järjesti perustuloihaisen kehittäjätaapahtuman, Perustulohackin, jonka tavoitteena oli keksiä uusia näkökulmia perustuloon ja ratkaista siihen liittyviä ongelmia.

Perustulokokeilu on nostanut poliittisen ja julkisen keskustelun ytimeen sen, millaiselle ihmiskuvalle nykyinen sosiaaliturva rakentuu ja millaiselle se voisi rakentua tulevaisuudessa.

Nykyjärjestelmän monimutkaisuus ja byrokralialoukut ovat nousseet yleiseen tietoisuuteen ja julkiseen keskusteluun. Kokeilun myötä keskustelua on käyty työelämän muutoksen vaikutuksesta ihmisten toimeentuloon ja tulevaisuuden työhön.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Perustulokokeilun aikana yksilön hyvinvointi nousi yhteiskuntapolitiikan keskustelun ytimeen. Perustulokokeilun radikaalein muutos on sen universaalius. Toteutuessaan se koskettaa kaikkia yhteiskunnan jäseniä. Sitran rooli perustulokokeilun toteutuksessa oli nostaa aiheita keskusteluun ja saada keskusteluun mukaan myös aiheesta kiinnostuneita kansalaisaktiiveja.

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Perustulokokeilun tavoitteena on selkeyttää sosiaaliturvajärjestelmää ja valtion toimintaa. Ilman ehtoja maksettavan etuuden avulla voidaan luoda entistä tehokkaampi hyvinvointijärjestelmä. Tämä tarkoittaisi byrokratian ja hallinnon vähentämistä. Etuuden tarveharkintaisuuden poistuminen vähentää kansalaisten tarvetta hakea sosiaaliturvaa useista ei virastoista. Näin ollen perustulo vähentäisi sekä hallinnollista byrokratiaa että selkeyttäisi sosiaaliturvajärjestelmää yksilön näkökulmasta.

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

Perustulo poistaisi työllistymisloukkuja, joissa työn vastaanottaminen olisi työntekijälle taloudellisesti kannattamatonta. Se mahdollistaisi myös epäedullisesta työstä kieltäytymisen.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Sitra oli mukana Kelan konsortiossa kehittämässä perustulon toimintamallia

Pilotit ja kokeilut

Kelan johtaman konsortion työn tuloksena Sipilän hallitus aloitti perustulokokeilun ensimmäinen vaiheen 1/2017

Tuotettu tieto ja näkemys

Sitran omat artikkelit ja Ajatushautomo Tänkiltä tilatut selvitykset (mm. [Miten testata perustulon vaikutuksia?](#) ja Perustulokokeilla kohti toimivampaa perusturvaa)

Kilpailut

Perustulohack

Lakiin vaikuttaminen

Sitran lausunnot lakiesityksestä

**Hyvinvointiin
tartutaan
kokonaisvaltaisesti
–vaikuttavuustavoite**

**Tarkastelussa olevat v. 2017 vielä
käynnissä olevat kokonaisuudet**

1. Kestävän talouspolitiikan johtamiskoulutus
2. Sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitus -avainalue
3. Vaikuttavuusinvestoiminen -avainalue
4. Työelämän taitekohdat -avainalue
5. Hyvinvoinnin palveluoperaattori -avainalue
6. Ihminen edellä – valintakokeilut sote-palveluissa -avainalue
7. Kestävän hyvinvoinnin seuraava erä – visioprojekti

Kestävän talouspolitiikan johtamiskoulutus

Sitra aloitti Kestävän talouspolitiikan johtamiskoulutuksen toukokuussa 2013. Kursseilla opitaan, minkälainen talouspolitiikka parhaiten tukee taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää taloutta. Kursilla rakennetaan näkemystä siitä, miten kestävälle kehitykselle ominaista, pitkäjänteistä ja laaja-alaista otetta voidaan lisätä talouspolitiikan käytännöissä ja johtamisessa.

Kurssien osallistujat ovat yhteiskunnallisia päättäjiä politiikassa, hallinnossa, liike-elämässä, järjestöissä, tutkimuksessa, mediassa ja kulttuurisektorilla. Heitä yhdistää tarve osata tehdä ja ymmärtää kestävää talouspolitiikkaa työssään.

Kurssien lähtökohtana on kestävä talouspolitiikka, mikä tarkoittaa, että talous nähdään keinona tuottaa hyvinvointia kestävällä tavalla, ei tavoitteeksi sinänsä. Talous on kestävä, kun se lisää ihmisten kokemaa hyvinvointia maapallon rajoissa lisäämättä luonnonvarojen kulutusta tai siitä aiheutuvia ympäristöhaittoja.

Koulutuskokonaisuuden lähtökohtien muodostamisessa on hyödynnetty Kestävä talous–foorumien tuloksia. Foorumin loppujulkaisussa määriteltiin [10 teesiä kestävään talouteen](#). Kestävä talous-foorumi järjestettiin syksyllä 2012 osana Sitran Elinvoima-foorumien sarjaa.

Kytkös Hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti–vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Kurssien tavoitteena on, että osallistujat ymmärtävät kestävä talouden pitemmän ajan haasteet ja toimintaympäristön muutokset. Kestävä talous ottaa taloudellisen kestävyden lisäksi tasa-arvoisesti huomioon myös ekologisen ja sosiaalisen kestävyden. Kestävä talous tuottaa ihmisille hyvinvointia maapallon kantokyvyn rajoissa.

Kestävässä taloudessa hyvinvointia arvioidaan bruttokansantuotetta monipuolisemmalla mittarilla. Myös hyvinvoinnin irtikytkentä talouskasvusta on keskeinen kysymys tilanteessa, jossa talous ei kasva tai kasvaa hyvin vähän. Kursseilla opitaan, miten talouspolitiikkaa Suomessa johdetaan ja miten kestävä kehitystä edistetään talouspolitiikan keinoin.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Kestävän talouspolitiikan johtamiskoulutus on koulutuskonsepti.

Tapahtumat

Kurssin aikana osallistujat osallistuvat orientaatiopäivään, kahteen kolmen päivän internaattiseminaariin sekä päätöspäivään sekä osallistuvat kolmelle luokkaretkille, jotka suuntautuvat mm. kaatopaikalle ja laitakaupungille.

Tuotettu tieto ja näkemys

Osallistujat tuottavat kurssin aikana harjoitustyönä kestävä talouden strategisen hallitusohjelman Suomelle. Kursseilla käsitellään monipuolisesti kestävä talouspolitiikan sisältöjä ja mietitään tulevaisuuden kehityssuuntia.

Foorumin tarjoaminen

Koulutus tuo yhteen eri alojen päättäjiä ja yhteiskunnallisia vaikuttajia. Kurssin päätyttyä osallistujat liittyvät osaksi Sitran yhteiskunnallisen koulutuksen –alumneja.

Sosiaali- ja terveystalveluiden rahoitus-avainalue

Sote-palveluiden rahoitus -avainalueen tavoitteena oli parantaa sote-palvelujen kustannusten läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta ja mahdollistaa nykyistä parempi sote-johtaminen tietoon perustuvilla päätöksillä. Avainalueen keskeisin tehtävä oli sote-tietopakettimallin kehittäminen yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Sote-tietopaketteja pilotoitiin keväällä 2016 Sitran historian laajimmassa pilottihankekokonaisuudessa (mukana 51 kuntaa), jossa sote-tietopaketteja pilotoitiin ja jatkokehitettiin yhdessä kuntien kanssa. Pilotoinnin tuloksien pohjalta syntyi päätös siitä, että sote-tietopaketit otetaan kansalliseksi sote-tietojen raportoinnin malliksi ja käyttöön otosta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö osana sote-uudistusta. Mallin käyttöönottoa valmisteltiin ja testattiin seitsemän maakunnan kanssa keväällä 2017.

Sote-tietopakettimalli on suunniteltu erityisesti palvelujen järjestämisvastuussa olevien maakuntien ja tuottajien välisen ohjauksen ja raportoinnin työkaluksi. Tämän lisäksi malli soveltuu kansallisella tasolla tehtävään kustannusten, toimintatietojen ja laatu- ja vaikuttavuusmittareiden seurantaan ja vertailuun. Avainalueen hankkeet tuottavat sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen uudistamista tukevaa tietoa asiakaslähtöisesti ja tulevaisuuden tarpeet huomioivasti.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Valtakunnallisen sote-uudistuksen tavoitteina on palvelujen integraatio sekä sirpaleisen järjestelmän kehittäminen entistä asiakaslähtöisemmäksi ja kustannus-tehokkaammaksi. Sitra pyrkii edistämään näiden tavoitteiden saavuttamista parantamalla palvelujen kustannusten läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta. Kustannusten läpinäkyvyys ja vertailtavuus edistää myös kansalaisten yhdenvertaisuutta ja tukee sote-järjestelmän painopisteen siirtoa sairauksien hoidosta terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen.

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Soteen liittyvässä poliittisessa päätöksenteossa on välttämätöntä huomioida esimerkiksi väestönkehitys ja digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet. Sitran julkaiseman palveluverkkoselvityksen mukaan terveysasemista voitaisiin jo vuoteen 2020 mennessä lakkauttaa lähes puolet palvelujen saavutettavuuden juurikaan kärsimättä, jos digitalisaation ja logistiikan kehityksen mahdollisuudet hyödynnetään.

Onnistumisen avaimet piilevät kahdessa sanassa, jotka ovat tieto ja johtajuus. Maakunnan järjestäjä tarvitsee uudenlaista tietoon pohjautuvaa johtajuutta ja kykyä seurata muutosta, jotta se voi ohjata palveluitaan vaikuttavaan ja kustannustehokkaaseen suuntaan.

Sote-tietopaketit ovat yksi työkalu tietojohdamiseen ja järjestelmän ohjaamiseen sekä maakunnallisesti että valtakunnallisesti. Tietopakettien avulla eri toimijoita voidaan vertailla kustannusten ja vaikutusten osalta. Valtakunnallisesti yhtenäisen rakenteen vuoksi palvelukokonaisuuksia pystytään ensimmäistä kertaa vertailemaan alueittain ja käyttämään tätä tietoa myös valtakunnallisen päätöksenteon tukena.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Palvelupaketit ovat työkalu sote-palveluiden ohjaukseen

Pilotit ja kokeilut

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudenlaisen ohjaus- ja raportointijärjestelmän, palvelupakettien suunnittelu ja pilotointi vuosien 2014-2017 aikana.

Lakiin vaikuttaminen

Sote-tietopakettityö ovat osa sote-uudistusta.

Tuotettu tieto ja näkemys

Vertailtava ja ajantasainen tieto soten toiminnasta on yksi merkittävimmistä sote-tietopakettimallin tuomista parannuksista.

Ohjelmistot ja verkkoalustat

Sote-tietopakettityön seurauksena kaksi eri yritystä ovat tehneet tähän työhön markkinoille soveltuvat ohjelmistot. Lisäksi Sote-tietopakettimalli luo sekä sisäiselle, että ulkoiselle (aina kansalliseen tasoon saakka) viestinnälle ainutlaatuisen työkalun läpinäkyvän ja vertailukelpoisen tiedonvertailuun ja seurantaan ja kehittämiseen.

Vaikuttavuusinvestoiminen-avainalue

Vaikuttavuusinvestoiminen on keino kanavoida yksityistä pääomaa yrityksiin, järjestöihin tai hankkeisiin, joilla tavoitellaan myönteistä ja mitattavaa yhteiskunnallista hyötyä. Toimintamalli haastaa julkista sektoria ostamaan taloudellisia ja sosiaalisia tuloksia pitkäjänteisesti ja mitattavasti. Sitran avulla Suomeen on syntymässä viiden tulosperusteisen SIB-rahaston kokonaisuus. Sitran avainalueen tavoitteena on edistää hyvinvointia kokonaisvaltaisesti korostamalla julkisia hankintoja ja yksityisiä sijoituksia tehtäessä vaikutusten hankintaa toimenpiteiden hankinnan sijaan.

Tulosperusteiset rahoitussopimukset (SIB) mahdollistavat tavoitteelliset investoinnit hyvinvointiin. Siinä institutionaaliset ja yksityiset sijoittajat rahoittavat hyvinvointia edistävät palvelut ja kantavat toteutukseen liittyvät taloudelliset riskit. Hankkeille määritellään tarkat, mitattavat tavoitteet, jotka heijastavat haluttua hyvinvoinnin lisäystä. Julkinen sektori maksaa vain tavoitteiden mukaisista tuloksista.

Vaikuttavuuskiihdyttämö on noin kahden kuukauden intensiivinen koulutus- ja mentorointiohjelma. Kiihdyttämö sparraa yrityksiä ja elinkeinotoimintaa harjoittavia järjestöjä kehittämään palveluidensa yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja samalla sijoitus- ja rahoitusvalmiuksiaan. Kiihdyttämössä yrityksiä valmennetaan miettimään toimintansa vaikuttavuutta ja hyvinvointivaikutuksia. Koulutuksen ja mentoroinnin painopisteet liittyvät vaikuttavuusketjujen mallintamiseen ja sen mittareiden kehittämiseen, tulosperusteisen ansaintalogiikan rakentamiseen sekä rahoitus- ja sijoitusvalmiuksien vahvistamiseen. Vaikutukset kirkastetaan kilpailueduksi, mikä auttaa osallistujia siltojen rakentamisessa esimerkiksi kunta-asiakkaisiin ja enkelisijoittajiin.

Suomi hyväksyttiin vaikuttavuusinvestoimisen kansainvälisen ohjausryhmän jäseneksi kesällä 2017.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

SIB-sopimus on systemisen muutoksen työväline. Sen avulla julkinen sektori voi kehittää hankintakäytäntöjään suoritteiden ostamisesta kohti tulosten ja vaikuttavuuden hankintaa. Valtio ja kunnat tekevät vuosittain hankintoja noin 35 miljardin euron arvosta, joten vaikuttavuuden hankinta tarkoittaa myös miljardien eurojen verotulojen aikaisempaa tulosellisempaa käyttöä. Yhä useampi yritys ja järjestö on kiinnostunut vaikuttavuutensa todentamisesta ja osoittamisesta.

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Vaikuttavuuskiihdyttämöissä on haettu ratkaisuja useisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Ratkaisuilla on pyritty edistämään lasten ja perheiden hyvinvointia, ikäihmisten itsenäistä selviytymistä ja maahanmuuttajien kotouttamista sekä ehkäisemään nuorten syrjäytymisen. Tavoitteena on saavuttaa mallinnettu ja mitattavissa oleva vaikuttavuus.

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

SIB-malli mahdollistaa entistä paremmin kohdennettujen vaikutusten suunnittelun. Vaikuttavuusperusteiselle toiminnalle on Suomessa tarve, sillä mm. ikäihmisten osuus Suomen väestöstä kasvaa vielä useita kymmeniä vuosia, ja hoivan tarve tulee lähes kaksinkertaistumaan nykyisestä. SIB-mallissa esimerkiksi perheille tarjotaan vaikuttavuutta suoritteiden ja hoitovuorokausien sijasta. Tämä vähentää perheiden putoamista hajanaisten palveluiden väliin tai jopa jäämistä kokonaan tuen ulkopuolelle.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Tulosperusteiset rahoitussopimukset (Social Impact Bond, SIB), Vaikuttavuuskiihdyttämö

Pilotit ja kokeilut

Kaksi käynnissä olevaa SIB-kokeilua, uusia SIB-hankkeita on suunnitteilla noin 30 kunnassa, Vaikuttavuuskiihdyttämöt yrityksille ja vaikuttavuusvalmentamo kansalaisjärjestöille

Lakiin vaikuttaminen

Sipilän hallitus nosti puoliväliriihen tuloksena toimenpidesuunnitelmassaan (2017-2019) SIB-mallin konkreettiseksi keinoksi mm. [nuorten syrjäytymisen vähentämiseen](#) ja [työllisyyskokeiluihin](#).

Tuotettu tieto ja näkemys

[SIB-opas julkiselle sektorille](#), [Vaikuttavuuden hankinta](#), [Hyvinvoinnin vaikuttavuusketjut esiin!](#), [Vaikuttavuusinvestoimisen opas sijoittajille](#), Vaikuttavien palveluntuottajien opas

Työelämän taitekohdat-avainalue

Työllä ja työelämällä on iso rooli yksilön hyvinvoinnin lähteenä. Yhteiskunnan mahdollisuudet edistää hyvinvointia ovat monin tavoin työhön kytkeytyneitä ja siitä riippuvaisia.

Työelämän taitekohdat -avainalueen keskeisenä tavoitteena on uudistaa työelämän toimintamalleja siten, että ne vastaavat paremmin työn ja työmarkkinoiden muutoksen tuomiin haasteisiin. Tavoitteena on lisätä ihmisten mahdollisuuksia työhön ja samalla Suomessa tehdyn työn määrää. Avainalue pyrkii tuomaan esiin työn hyvinvointivaikutuksia. Työssä painottuu erityisesti yksilön näkökulma.

Hankkeet kohdentuivat työllistämispalveluihin, nuorten työelämätaitoihin, osaamisen uudistamiseen ja tunnistamiseen sekä tulevaisuuden työn markkinan rakentamiseen.

Avainalueen hankkeiden tärkeimpinä kohderyhminä ovat olleet korkeasti koulutetut nuoret sekä kokeneet asiantuntija.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Työhyvinvointi ja työympäristöjen kehittäminen hyvinvointia edistäväksi (esim. Tulevaisuuden työpaikka- hanke).

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Avainalueella on selvitetty, kehitetty ja kokeiltu keinoja, jotka edistävät työn ja tekijän kohtaamista ja uusien työelämätaitojen kehittymistä. Tavoitteena on parantaa suomalaisten työelämävalmiuksia ja kykyä omaksua myös muita työn tekemisen muotoja kuin kokopäiväinen palkkatyö, ja siten parantaa yksilön kokemusta elämänhallinnasta.

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

Työelämän moninaistuessa kasvaa tarve yksilöllisten tilanteiden tunnistamiseksi ja niihin sopivien palveluiden ja kehittämiseksi. Avainalueella on tarjottu eväitä ja tukea työelämän kriittisiin taitekohtiin, eli niihin tilanteisiin, jolloin ihminen pohtii oman työuransa suuntaa ja kehittymistä. Murrostilanteessa työntekijältä vaaditaan uudistumiskykyä ja yrittäjämäistä asennetta. Esimerkiksi [Muotoilutyön uudet muodot –valmennuksessa](#) tavoitteena oli tukea muotoilualan ammattilaisten ammatti-identiteetin muutosta, hyvinvointia ja (työssä)oppimista ja nostaa heidän työmarkkina-arvoaan.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

NY Start Up - yrittäjyyttä ja oman idean kehittämistä tukeva oppimismalli. Tulevaisuuden työpaikka –työkalut

Pilotit ja kokeilut

Kokeilut korkeakouluopiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittämiseksi (avoin data ja piilotyöpaikat, mentorointimallit korkeakouluissa), Yritysläheinen työllistämismalli –kokeilu ja Tulevaisuuden työpaikka -konsepti

Lakiin vaikuttaminen

Selvitys YT-lain nykytilasta ja kehittämistarpeista
Selvitys työaikalain muutostarpeista

Tuotettu tieto ja näkemys

Työ 2040 –raportti esittelee kolme skenaariota tulevaisuuden työelämästä. [Tuotettu ymmärrystä](#) yksilöiden tuntemuksista työelämän murroksesta (vrt. syvälinen ymmärrys hyvinvointitarpeista). Haaveena osa-aikatyö: koettu hyvinvointi erilaisissa työsuhteissa ja työelämän ulkopuolella –[selvitys](#)

Hyvinvoinnin palveluoperaattori (Isaacus) –avainalue

Avainalueella valmistellaan palveluoperaattoria, joka kokoaa, yhdistelee ja käsittelee eri tietolähteiden ja –rekistereiden sisältämiä hyvinvointitietoja ja avointa hyvinvointidataa. Datan hyödyntäjien lupa- ja ohjauspalvelut sijoitetaan samalle luukulle. Tiedon käsittelyssä korostetaan tietosuojaa ja tietoturvaa.

Pitkän aikavälin tavoitteena on, että palveluoperaattorin avulla kansalainen voi hyödyntää hyvinvointidataansa oman hyvinvointinsa ylläpitämisessä ja hän saa käyttöönsä nykyistä parempaan tietoon perustuvia palveluita.

Työtä tehdään laajassa yhteistyössä julkisen ja yksityisen sektorin sekä järjestöjen kanssa. Sitra on käynnistänyt yhteistyökumppaneiden kanssa useita esituotantohankkeita, joissa rakennetaan tulevan hyvinvoinnin palveluoperaattorin ja lupapalveluiden osia. Kokemukset hankkeista kootaan osaksi palveluoperaattorin toimintasuunnitelmaa, jonka avulla toiminta voi käynnistyä vuonna 2018.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

Palveluoperaattorin koostamaa tietoa hyödynnetään sote-organisaatioiden toiminnan kehittämisessä sekä hoidon ja hoivan laadun parantamisessa sekä päätöksenteossa.

Hyvinvoinnin palveluoperaattori kokoaa yhden luukun alle hyvinvointia koskevan tiedon ja datan. Se helpottaa hyvinvointidatan käyttöä tutkimuksessa, tuote- ja palvelukehityksessä, liiketoiminnassa ja sairauksien ennaltaehkäisyssä.

Palveluoperaattorin koostama tieto laadukkaampien ja vaikuttavampien palveluiden tarjoamisen yksilöille. Terveystiedon parempi hyödyntäminen tulee nykyistä enemmän osaksi yksilöllistä terveydenhuoltoa.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Yhden luukun palvelu: Palveluoperaattori mahdollistaa koostettujen tietoaineistojen saamisen tutkimus-, kehitys- ja liiketoiminnan käyttöön niin sanotun yhden luukun periaatteella.

Pilotit ja kokeilut

Uusia toimintamalleja ja työkaluja sote-tiedon toissijaiseen hyödyntämiseen kehitetään kahdeksassa pilottihankkeessa. Uudistuksilla parannetaan tiedon hyödyntäjien palveluita.

Tuotettu tieto ja näkemys

Esituotantohankkeista, lainsäädäntöön liittyvistä selvityksistä ja muissa selvityksissä tuotettu tieto

Ohjelmistot ja verkkoalustat

Tietoallaspilotit
Kansallinen arkkitehtuuryö

Foorumin tarjoaminen

Työtä tehdään laajassa yhteistyössä julkisen ja yksityisen sektorin sekä järjestöjen kanssa.

Ihminen edellä –valintakokeilut sote-palveluissa-avainalue

Sosiaali- ja terveystalvvelujen käyttäjien valinnanvapaus laajenee Suomessa vuonna 2019. Valinnanvapauden laajentaminen on merkittävä uudistus, jonka vaikutuksista ei vielä ole varmaa tietoa. Ihminen edellä -valintakokeilut sote-palveluissa -avainalue tukee muutosta valinnanvapaudesta eri keinoin ja sen päätavoitteena on uusien toimintatapojen, mallien ja työkalujen käyttöönotto osana uutta palvelutuotantoa 2019 alkaen.

Avainalueen aikana käynnistetään kokeiluja, joissa testataan uudenlaisia, matalan kynnyksen palvelumalleja ja digitaalisia työkaluja osana toimintatapojen muutosta. Myös uuden palvelutuottaja- ja innovaatioverkoston edistäminen on tärkeä osa projektia.

Avainalue tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveysministeriön käynnistämän palvelusetelikokeilun kanssa. Vuosina 2017–2018 Sitra toimii eri osapuolten osallistajana ja vuoropuhelun mahdollistajana sekä pyrkii aktivoimaan palvelutuottajakenttää, jotta syntyisi uusia kumppanuuksia ja entistä asiakaslähtöisempiä palvelumalleja.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Valinnanvapauden laajentamisen toivotaan parantavan sekä palvelujen asiakaslähtöisyyttä että järjestelmän uudistumiskykyä. Sitran ja viiden kuntatoimijan fasilitoima Soteuttamo edistää ekosysteemiajattelua sote-alalla ja eri toimialojen välillä.

Avainalue on tuottanut valinnanvapauspilottien käyttöön *Kokeilujen ehdot ja periaatteet 2017–2018* -sääntökirjan. Kirjassa on mallinnettu kapitaatiohinnoittelun periaatteet sekä kannustin- ja sanktiomalli. Keväällä 2017 ajatus kannustinmalleista lisättiin lakiluonnokseen.

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Valinnanvapauden myötä ihmiset voivat nykyistä laajemmin valita perustason palvelunsa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin tuottajien välillä. Asiakaslähtöisyys on yksi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen keskeisistä tavoitteista.

Vaivaton, asiakas- ja palveluohjauksen konseptointi tuo selkeyttä eri elämäntilanteissa olevien ihmisten arkeen. Hyvinvointivalmentajan työnkuvan kehittäminen ja sosiaaliohjauksen uudistaminen tähtäävät kokonaisvaltaiseen hyvinvoinnin edistämiseen.

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

Valinnanvapaus voi antaa ihmisille uusia mahdollisuuksia osallistua omaa terveyttään ja hyvinvointiaan koskevaan päätöksentekoon sekä palvelujen kehittämiseen tekemällä omia valintoja ja antamalla palautetta. Avainalue edistää toimintakulttuuria, jossa asiakaskokemus ja hoidon vaikuttavuus ovat palvelujen keskiössä.

Terveyshyöty-hankkeessa jalostetaan sosiaali- ja terveydenhuollossa syntyvää dataa tietämykseksi yksilön tai väestöryhmän hoitovajeesta. Tästä on hyötyä niin palvelujen kehittäjille kuin yksittäiselle kansalaisellekin.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Soteuttamo, Change Day, Vaivaton (asiakasohjausväline) ja uudet avainalueiden aihiot (IHAN ja PH5 –hanke)

Pilotit ja kokeilut

Terveyshyöty-hanke (Care Gap –hanke), jossa ihminen saa suositukset oman hyvinvointinsa edistämiseen. Hanketta pilotoidaan Helsingissä ja Saarikassa.

Lakiin vaikuttaminen

Kokeilun ehdot ja periaatteet (sääntökirja palvelusetelikokeiluun)

Tuotettu tieto ja näkemys

Palveluntuottajien opas, Kokeilun käsikirja/yhtiöittämisopas palvelujen järjestäjille ja tuottajille, Sääntökirja, Tulevaisuuden terveysvisio, Toimivan kilpailun edellytykset ja esteet –selvitys, Valintaopas asiakkaille?

Seuraava erä-visioprojekti

Seuraava erä on Sitran ja Demos Helsingin käynnistämä visiotyö, joka tähtää pohjoismaisen mallin uudistamiseen, hyvinvoinnin seuraavaan erään. Projektissa yhteiskunnallista visiota on rakennetaan ennakoinnin, yhteiskehittelyn ja dialogin keinoin. Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin näkökulma liittyy olennaisesti visiotyöhön.

Visiotyön menetelminä on hyödynnetty asiantuntijaennakointia, yhteiskehittelyä sekä kansalaisraja-pintaan ulotettua dialogia. Keskustelua yhteiskunnan muuttuvista rakenteista avataan kolmen teemajulkaisun kautta. Teemajulkaisut käsittelevät työtä ja toimeentuloa, demokratiaa ja osallisuutta sekä kasvua ja edistystä. Visiotyötä tehdään yhteistyössä kansainvälisten kumppanien ja asiantuntija ryhmän, Task Forcen, kanssa. Teematyöpajoja on järjestetty San Franciscossa, Lontoossa ja Tokiossa. Teematyöpajoissa on syvennetty ymmärrystä muutoksesta ja kiinnostavimmista kansainvälisistä ratkaisuista sekä peilattu niitä suhteessa pohjoismaisen mallin vahvuuksiin.

Visiotyöhön on yhdistetty kansalaiskeskusteluihin keskittyvän osa, nimeltään Erätauko. Erätauko-hankkeen tavoitteena on tuottaa tunnistettu ja tunnustettu tapa käynnistää ja käydä rakentavaa yhteiskunnallista keskustelua. Erätauko-tapahtumia järjestetään Suomessa ja niihin kutsutaan koolle monipuolisesti suomalaisia rakentamaan yhteistä tulkintaa yhteiskunnan tulevaisuudesta. Seuraava erä -visiotyön tuloksena syntyy kansainvälisesti merkittävä avaus pohjoismaisen mallin uudistamiseen. Visio hyvinvoinnin seuraavasta erästä julkaistaan tammikuussa 2018 ja kirja keväällä 2018.

Kytkös hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti –vaikuttavuustavoitteen sisältöalueisiin

Hyvinvointi politiikan tavoitteeksi

Seuraava erä pyrkii tarkastelemaan laajasti niitä asioita, joista hyvinvointi tulevaisuudessa syntyy, mm. toimeentuloa, osallisuutta ja edistyksen kokemuksesta. Nämä aiheet kietoutuvat työhön, demokratiaan ja talouskasvuun, jotka ovat erityisesti teknologisen kehityksen ja voimakkaan globalisaation ajan myötä murroksessa. Hahmotettaessa laajoja uusia mahdollisuuksia toimeentuloon, osallisuuteen ja edistykseen kuvataan sitä, mitä hyvinvointi kokonaisvaltaisena yhteiskunnallisena tavoitteena voisi tulevaisuudessa olla. Projektin tuloksena syntyy visio, jonka toivotaan tuovan syötteitä mm. eduskuntavaaleja edeltävään keskusteluun yhteiskunnan visioista sekä siitä miten yhteiskunnan edistystä rakennetaan tulevaisuudessa.

Selkeyttä elämän monimutkaisuuteen

Seuraava erä ratkoo kysymyksiä, jotka tällä hetkellä aiheuttavat ihmisissä suurta epävarmuutta. Henkilökohtaisella tasolla kysymykset siitä, onko ihmisellä työtä, mistä toimeentulo syntyy, tuleeko yhteiskunnassa kuulluksi ja ovatko tulevaisuuden näkymät toiveikkaat vai pessimistiset ovat elämän mielekkyyden kautta oleellisia kysymyksiä. Seuraava erä pyrkii selkeyttämään näitä aiheita ja tarjoamaan uusia näkökulmia yhteiskunnan muutoksesta.

Yksilöllisiä ratkaisuja ja yksilön vastuuta

Seuraava erä visiotyön ajattelussa pohjoismaisen mallin tulevaisuudesta yhdistyvät näkökulmat hyvinvointivaltion luomista edellytyksistä ja ihmisten kyvystä käyttää potentiaaliaan ja toimia osallisina yhteiskunnassa.

Erätauko –hankkeessa kehitetään uusi tapa rakentavan yhteiskunnallisen keskustelun käynnistämiseksi. Toimintamallin avulla voidaan vahvistaa ihmisten osallisuuden tunnetta ja luottamusta toisiinsa sekä osallistaa laajempi joukko ihmisiä mukaan rakentamaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tavoitteena on rakentavan dialogin käyminen, jolla lisätään osallistujien välistä luottamusta ja ymmärrystä erilaisia näkemyksiä kohtaan. Menetelmä luo yksilöille uuden tavan osallistua häntä itseään koskettavaan yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Keskeisiä vaikuttavuuden keinoja

Esimerkkejä toiminnoista

Konseptoitu toimintamalli

Erätauko, pohjoismaisen mallin uusi visio Hyvinvoinnin Seuraava Erä

Tapahtumat

Kolme kansainvälistä yhteiskehittelytyöpajaa San Franciscossa, Lontoossa ja Tokiossa. Sitran ja Demos Helsingin yhteiset visio- ja ratkaisutyöpajat. Erätauko-tapahtumia Kemijärvellä, Joensuussa, Kainuussa ja Vantaalla.

Tuotettu tieto ja näkemys

Ennakointitieto; Kolme teemajulkaisua ja useita eri alojen asiantuntijoiden kirjoittamia artikkeleita. Teemajulkaisut: [Uuden ajan työ ja toimeentulo](#), [Demokratian vaikeuksista kohti tulevaisuuden osallisuutta](#), [Edistyksen uusi kytkentä](#)
Tulossa neljäs teemajulkaisu loppuvuodesta 2017. Sen teema on maapallon kantokyvyn rajat

Brändäys

Megatrendien pohjoismainen päivitys

**HYVÄÄ
HUOMISTA,
SUOMI!**

